

OVER CRISIS EN BRUGGEN BOUWEN

Het kerstnummer van Poortaal had een verdrietige primeur met het besluit van pastoor en parochiebestuur in Raamsdonksveer op 16 december: de Johannes Nepomukkerk in Woerkum is 'voorlopig gesloten'. Daarna was er de schok, het verdriet, de boosheid en verslagenheid bij de parochianen. Een bisschop en een pastoor die de verbinding met hun Woerkumse parochianen compleet verloren lijken te hebben en die de naamgever van hun kerk geen eer aandoen: Johannes Nepomuk, de brugheilige die bruggen juist behoedt voor instorten.

Ik sprak met drie gepassioneerde mannen van de Sint Elisabethparochie en tijdens ons gesprek popt in mijn hoofd het verhaal op van die kleine Gallische nederzetting die moedig weerstand biedt tegen de Romeinen. Gewoon om zichzelf te mogen blijven.

Gepassioneerd door hun geloof vertellen ze me over een actieve (Woerkumse) parochiekers. De hechte gemeenschap met vele betrokken, actieve vrijwilligers die met elkaar hun geloof belijden en hun lief en leed delen. Maar hoe doen ze dat nu, zonder thuisbasis? Ik schrik ervan dat 'op straffe van uitsluiting' al eerder vele mooie tradities sneuvelden. "We hebben al zoveel opgeofferd om de lieve vrede te bewaken, zoveel concessies gedaan in stilte en waarom?"

Maar nu... lijkt er – nog heel voorzichtige – iets moois uit te ontstaan. In de geest van Churchill – "never waste a good crisis" – ontstaan nieuwe verbindingen en initiatieven. Vanuit Sleeuwijk en door de andere Woerkumse christelijke gemeenschap is een hand uitgestoken. "Misschien kunnen we wel te

recht in de St. Martinuskerk. Het is nog allemaal heel pril, maar samen zoeken we naar een fijne oplossing om ons geloof te kunnen belijden, in de ware betekenis van de communie." In de geest van de brugheilige slaan de christelijke Woerkummers hun handen ineen en bouwen aan een brug.

Op de foto van links naar rechts: Toine, Ron en Bert

J.Z.

GEWOON PLOON BLIJFT GEWOON PLOON OOK ZONDER PLOON

Mogen we jullie even voorstellen? Het nieuwe gezicht van het koffie- en lunchcafé 'Gewoon Ploon': Denice Vogel, 23 jaar en bruisend van energie en enthousiasme, afgestudeerd als interieuradviseur en sinds een half jaar horecacaffer. "Nooit verwacht dat ik dat zo leuk zou vinden." Dus toen ze via-via hoorden dat dit prachtige plekje op de markt kwam, voelde het ondernemende gezin waarvan ze deel uitmaakt, dat ze die kans moesten pakken.

We ontmoeten elkaar bij Ploon. Denice en haar bonusvader Johan zijn bezig met het plaatsen van nieuwe keukenapparatuur. Denice vertelt dat ze voorlopig alleen het hoognodige veranderen. En hoewel Johan aangeeft dat er nog een paar administratieve punten op i's gezet worden, denken en doen ze vanaf 1 januari alles al helemaal voor 'het echie'. Samen met de mensen die al bij Apolonia Gort werkten, zoals steun en toeverlaat Debbie. Natuurlijk zijn er ook plannen die stap voor stap vorm krijgen.

Johan benadrukt dat ze een laagdrempelig eetcafé blijven. Denice vult aan: "met tijd voor een praatje." Vanaf april komen er 's avonds seizoensgebonden maaltijden, simpel en goed. Daarvoor zoeken ze overigens nog wel een kok. Tot die tijd gaan ze door met de aanschuiftafel op de donderdagsavonden om 18 uur.

Voor februari staan respectievelijk Indisch, Valentijns 3-gangen, Mexicaans en Indiaas op het menu. En dat prachtige terras gaan ze omtoveren tot 'Buiten-Gewoon Ploon'. Een grappige woordspeling en voorbeeld van hun creativiteit.

Ook het theater koesteren ze, Denice hoopt dat muzikale Woerkummers hun gitaar of zangstem meenemen naar Ploon. Andere ideeën zijn ook welkom. "Loop maar even aan."

Poortaal-lezers zijn vast ook nieuwsgierig naar de mens Denice: geboren in het kleine dorp Bleskensgraaf, woont in Gorinchem bij haar ouders. "Met vijf katten, ik ben gek op dieren." Ze voelt zich al helemaal thuis in de vesting en zou hier dolgraag willen wonen. Dol op kleurrijke kleding, houdt van aanpakken en neemt graag de tijd voor een gesprek.

Welkom Denice en veel succes!

... NIEUWKOMER ...

Ben je al gewend aan je nieuwe woonplaats? Die vraag wordt mij af en toe gesteld in de plaats waar ik vroeger woonde. Ik kom er nog regelmatig. Hier in Woudrichem krijg ik dezelfde vraag soms ook. Tegen de eersten zeg ik "het gaat wel" en hier zeg ik "ja zeker wel" want de een mag weten dat ik ze mis en de ander dat ik me welkom weet. Onlangs kwam ik weer eens terug van een bezoek aan mijn oude dorp. Op zaterdagavond om half elf reed ik de vesting in. Ik was toe aan een pilsje, een warme kachel en vrolijk gezelschap. Terwijl ik dat dacht passeerde ik een café. Mooi, precies wat ik nodig heb dacht ik. Remmen. Parkeren, de auto uit, de inhoud van mijn portemonnee checken. In een mum van tijd heb ik de deurklink van het café te pakken. De teleurstelling slaat hard toe. De deur is op slot. Ik gluur naar binnen. Alles is er. Een echte bar met barkrukken, drankflessen, een biertap, donkerbruin interieur, tafeltjes en een biljart. Wat is hier aan de hand. Ik bedenkt dat deze kroeg wel eens een replica zou kunnen zijn. Een model om te laten zien hoe een bruin café eruit ziet, maar dan zonder mensen erin, dat is dan wel even wennen. H.G.

• REDACTIONEEL •

Met Trump aan het roer en bijna alle Big Tech bazen aan boord, maken hun aanhangers zich op voor 'grote' veranderingen. Hoe naïef kan je zijn? Ook 't Poortaal is aan het veranderen. We komen structureel ruimte te kort en hebben daarom de layout wat gemoderniseerd. De typografische vader van 't Poortaal: Otto de Feijter, zou er zeker geen moeite mee hebben gehad dat we deels zijn overgestapt op een letter van Just van Rossum en Erik van Blokland: de 'Trixie' dat lijkt op de letters van een schrijfmachine. Verder onderzoeken we of er naast de vertrouwde edities ook een digi-(maga)zine kan komen. Want de 450 woorden zijn soms gewoon te weinig. Zo willen we graag een artikel schrijven over 65 jaar sociaal cultureel werk in de Vesting Woudrichem. En hoe zo'n breed en door meerdere generaties gedragen instituut, uniek voor heel Altena, in een paar jaar tijd kon verdwijnen. Hoe? Vooral dankzij de marktwerking die Trump en de zijnen iedereen door de strot wil duwen. Kortom; Ge zijt gewaarschouwd! (U bent gewaarschouwd).

“Un hêël hortje geleje” hadden we nog echte winters: sneeuw, vorst en ijs én die winters waren vaak ook nog eens streng, zo erg, dat bij vorst “de Blomme op de rûite zaote” en “de revier ging zitte, zoâs ze dâ in Woerkum noeme” of anders gezegd: de rivier vroom dicht; extreme kou dus!
 “Dâ waore nog ‘s wainters en de minse moeste vâ te veure vâ alles geregeld hebbe: hout- en kolehok vol, èèrepel en wainter-kost in huûs, zoâs Gruune mè witte en ândere gruuntes uit de Keulse Pot; mâr ok zurrege veur un spaorpotje om die waintermaonde deur te komme, wânt gin werrek in die taid betekende dikkels ok gin inkomme. De kerrek dee dâ

wât (âgge mâr kwâm) en zo nou en dâ wâs t’r wel ‘s iets vâ de ârmlâstige gemêente Woerkum. Tja, ânders wâs ut èèremoei troef en nôddgedwonge kôope op de pof”.
 Soms bracht zo’n strenge winter ook wel eens wat op, want âls de rivier “ging zitte” dan vroom schepen vast en ijsschotsen konden dan zo’n schip ernstige schade toebrengen. Het volk werd dan opgetrommeld en met man en macht werd het ijs rondom een schip weggehakt met speciale ijsbijlen om het schip ijsvrij te houden; veel werk, maar wel extra inkomsten. Ook als de “grachten” dichtgevroren waren was er werk aan de winkel:

er werden dan ijsblokken gezaagd voor de ijskelders in de vesting om de vis langer te bewaren. Met ijssporen onder de klompen ging men over het ijs en de blokken ijs werden vervolgens met ijshaken weggesleept. “De grôte grâcht bai de Meule werd ontzien, wânt daor wier âltaid geschotst; de baonveger verdiende dâ, mè èègegemoekte bezems, un graipstuiver en de verkôop vâ “sjeklaode poeier” brocht veur un inkeling ok wâ cinte in ut laaïke, mâr meer wâs t’r ok nie.”
 In die tijd hielden de mensen zelf het weerbeeld goed in de gaten en men wist vaak door de werking van de natuur, wat er stond te gebeuren. Vooral vissers en boeren, erg afhankelijk van het weer, waren zeer scherp in hun waarnemingen en voorspellingen. En ja, zo nu en dan was het weer ook gewoon ónvoorspelbaar en werd iedereen verrast. Wat dât betreft is er niet veel veranderd: ónze weerkundigen en computerberekeningen zitten er ook wel eens compleet naast. Soms moet je alles maar eens ruimer zien, zoals die Woerkumer die zee: “ôstewaïnd is âltaid koud, waor tie ok vândaon komt”.
 “Ge rok t’r nie over uitgeprot. Agge dâ mâr wit.” A.M.

Mocht u zich net als ik, verbazen over de verloedering van de normen en waarden in Nederland, dan wisten ze tijdens de Tachtigjarige Oorlog wel raad met dwarsliggers. Eufemistisch kun je concluderen dat er wel iets is veranderd, getuige twee boeiende verhalen. Toevallig gaan ze beiden over een kontje.
 Bij de lokale boekhandel schafte ik al snel het boek van Johanna de Roode aan getiteld ‘Turf en Kaarsen.’ Het boek gaat over het dagelijkse leven binnen de vesting tijdens de Tachtigjarige Oorlog. Mij valt een handgeschreven passage op over een spraakmakende rechtszitting op 2 maart 1624. Er staat letterlijk: ‘Meester Aert mach de kundt kussen! Hiernaee weet ghij dat ick gekackt hebbe, eedt de kruimelen uyt mijn gadt.’ Deze onsmakelijke tekst doet je de eetlust gelijk ontgaan en stond tussen louter officiële verslagen. De grove scheldpartij werd door Jan Petersz. gedaan tegen het gezag in de persoon van Aert Pietersz. van Rossum. Laatstgenoemde was echter niet zo’n lachebekje. Jan Petersz. werd wegens grove belediging tot levenslange verbanning uit Woerkum en het Land van Altena veroordeeld.

Jan Petersz. moest geknield, blootshoofds en met gevouwen handen God en Justitie om vergiffenis vragen.
 In de Gevangendoor werd hij daarna op water en brood gezet. Dan het andere verhaal uit hetzelfde boek. In 1616 werd een Engelsman veroordeeld tot het schavot voor het Oude Raedthuys, het brandmerken en eveneens... verbanning.
 De reden? De beschonken man had tot tweemaal toe zijn broek laten zakken. Waar zou dat brandmerk geplaatst zijn denkt u? Misschien moesten we de schandpaal maar herintroduceren. Al was het maar als afschrikwekkend voorbeeld. Benieuwd wat voor straf men destijds zou bedenken voor de personen die rücksichtlos kerstbomen over de wal hebben gekieperd. Zij zouden als straf eigenlijk hun eigen kont moeten kussen. J.H.

EVEN VOORSTELLEN

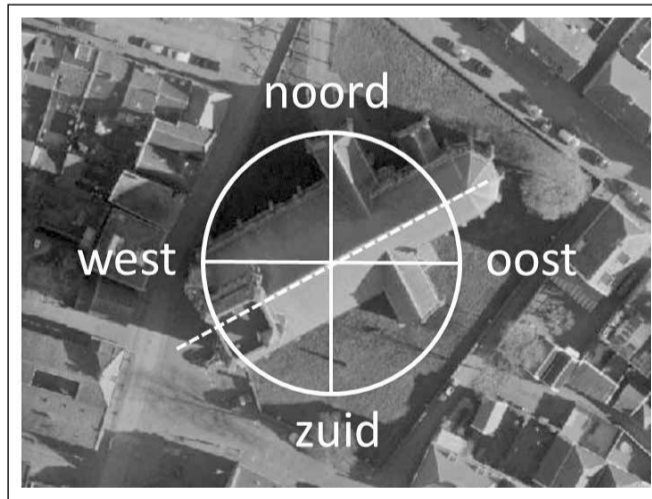
Martijn de Heus, 25 jaar, had een tijd naar verschillende huizen in Altena gekeken, en soms een bod gedaan. Maar het huis op Daalderstraat 18 was voor hem.
 “Het was het beste huis van alle die we hebben bekeken”, zegt hij nu hij kan genieten van zijn eerste eigen huis.
 Met hulp van ma en pa is er in een hoek een nieuw keukenblok geplaatst. De muren zijn opnieuw geverfd en de vloer is geolied en heeft een warme bruine tint gekregen.
 Doordeweeks werkt hij als elektricien bij Tibo-Veen. Hij begon daar in een werk-leer traject en bleef.

“Dat ik ervoor gekozen heb om elektricien te worden? Ik denk dat het met mijn achtergrond te maken heeft. Opa was loodgieter, vader was elektricien.”
 Martijn groeide op in Nieuwendijk. Op vierjarige leeftijd begon hij met voetballen bij V.V. Altena en bleef daar tot zijn 18e. Daarna stapte hij over naar V.V. Almkerk. “Maar op een gegeven moment had ik geen zin meer om te voetballen. Zaterdag wilde ik mijn eigen ding doen. Meer tijd hebben voor vrienden.”
 Net als velen zette hij zijn eerste stappen in de uitgangswereld in De Soos in Almkerk. Maar toen kwam corona. Jonge mensen bleven thuis of ontmoetten elkaar bij elkaar thuis. “En zo is het nog steeds. Je zit bij iemand thuis. Gisteren zaten we hier bij mij. Ik heb veel vrienden.”
 Naast zijn werk en vrienden is Martijn druk met alle huishoudelijke taken. Dit is de eerste week dat hij in zijn mooie gerenoveerde huis woont.
 “Thuis wordt alles voor je gedaan. Nu moet ik wassen, koken en boodschappen doen. Ik koop altijd teveel.”
 Met een zucht en een glimlach: “Soms denk ik, waar ben ik aan begonnen?”

DE ‘OOSTING’ VAN DE MARTINUSKERK

Woudrichem groeit in de late middeleeuwen langzaam van de lintbebouwing langs de rivier naar de lager gelegen gebieden landinwaarts. Deze ontwikkeling gaat via de Oude Steenweg – nu de Kerkstraat – richting de oude stadspoort aan de Landpoortstraat. De aanleg van de verdedigingswerken in de 14e eeuw vormt een nieuwe contour voor de stad die in zuidelijke richting steeds dichter bebouwd wordt. Na de verwoesting van de stad door de Arkelsen in 1405 worden plannen gemaakt voor een wederopbouw met daarin het plan voor het bouwen van een nieuwe grote kerk. Het bouwen van de aan Sint-Martinus gewijde kerk past dus in de geleidelijke ontwikkeling van de stad maar ook in de optimistische tijdsgeest van de Renaissance die dan aanbreekt. Het oudste deel van de kerk wordt gebouwd op een perceel dicht tegen de Landpoortstraat en bestaat nog steeds in de vorm van het huidige vijfhoekige koor. Later wordt de kerk enkele malen uitgebreid tot de driebeukige kruiskerk zoals we die nu kennen.

De ruimte rond de Martinuskerk is in onze tijd een ‘verademing’ in de dicht bebouwde vesting, en een plek waar het met een ijsje van Baks goed toeven is. Behalve de open ruimte valt ook de eigenzinnige richting van het kerkgebouw op. Volgens de regels van de kerkleiding worden kerken namelijk naar het oosten gericht, en dit heet dus de ‘oosting’ van een kerkgebouw.
 In de oriëntatie op het oosten komen veel letterlijke en figuurlijke betekenissen samen. Zo kennen we al ver vóór de Christelijke jaartelling de symboliek van de zonnwende en de verering van de opgaande zon die licht, leven en warmte brengt. In de op het oosten gerichte kerkgebouwen wordt aan het door de grote vensters binnenvallende licht ook

de betekenis van het ‘woord’ gekoppeld. De bouwers van onze Martinuskerk hadden in de 15e eeuw wel enige moeite met het vinden van het oosten. Of er een slecht kompas gebruikt is, er een boze buurman in het spel was, of de datum van de zonnwende niet goed op de kalender stond zullen we nooit weten, maar de kerk kijkt een slordige 26 graden af van het ware oosten. Zo vertelt – met enige afwijking – onze prachtige Martinuskerk een verhaal met veel symbolische betekenis en diepe sporen naar het verleden. Hoe mooi kan het zijn!
 L.S.

Redactie: Ewa Wildmark • Ronald van den Ende • Joyce Zuidam • Leo Sluimer • Arie Metz • Jan Horjus • Jan Willem den Besten • Fotografie: leden van de redactie • Annemiek van Straten • Tekening: Ineke Becht •

Digitale versie ontvangen? mail: info@woudrichemvesting.nl of bel 06 - 53 20 60 99 ‘t Poortaal-archief vind je oa op www.woudrichemvesting.nl en www.woerkumshoekske.nl Uitgave van Stichting ‘t Poortaal